

گزارش جلسات برگزار شده توسط گروه‌های علمی فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران

گروه علمی علوم بهداشتی و تغذیه
تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۴/۱۰/۰۸
موضوع/ جلسه: موضوع "بازنگری و اصلاح قانون نظارت بر مواد خوراکی، آشامیدنی، بهداشتی"

خلاصه موضوع/ مطرح شده در جلسه:

ششصد و ششمین جلسه گروه علوم بهداشتی و تغذیه فرهنگستان علوم پزشکی روز دوشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۰۸ با موضوع "بازنگری و اصلاح قانون نظارت بر مواد خوراکی، آشامیدنی، بهداشتی" تشکیل شد.

در ابتدای جلسه آقای دکتر عبدالعظیم بهفر مدیر کل اداره نظارت بر مواد خوراکی و آشامیدنی سازمان غذا و دارو، مقدمه و توضیحاتی راجع به قوانین مصوب قبلی و اصلاحیه‌های آن و هم‌چنین چالش‌های موجود به شرح ذیل ارائه کردند:

نخستین مقررات اغذیه و دارو در سال ۱۳۲۴ در قانون سازمان وزارت بهداشت تدوین شد. در سال ۱۳۲۹ قانون بهداشت شهری جرائم و جزایهای مرتبط با مواد خوراکی و بهداشتی و ابزارهای مربوط و حتی رنگ‌های مجاز اضافه شد. در سال ۱۳۳۴ ماده‌ای در خصوص تهیه و فروش مواد خوراکی تقلبی و جرائم مربوطه تصویب شد. و در سال ۱۳۴۶ اولین قانون مصوب کامل در زنجیره تولید و عرضه ارائه گردید.

در سال‌های ۱۳۵۳ و ۱۳۷۹ اصلاحیه‌هایی تصویب و آئین‌نامه اجرائی در خصوص پروانه بهره‌برداری و مسئولیت‌های مسئولین فنی و برچسب‌گذاری و واردات، تدوین و ابلاغ گردید. ماده یک قانون تشکیلات وزارت بهداشت در سال ۱۳۶۷ تاکید بر استانداردهای مواد خوراکی و آشامیدنی و بهداشتی و همچنین مقررات بهداشت مواد، تولید و خدمات غذایی داشت.

قانون، سازمان غذا و دارو را نهاد ناظر بر مواد خوراکی و آشامیدنی قرار داد.

در سال ۱۳۸۹ شورایعالی اداری شرح وظایف و ساختار سازمان غذا و دارو بررسی، ولی اساسنامه آن فقط در دولت تأیید گردید و هنوز کماکان در انتظار تصویب و تأیید شورای نگهبان است. در آن صرفاً شرح وظایف ستاد تعریف شده و شعب استانی مشخص نگردیدند و ادارات کل زیر نظر دانشگاهها انتخاب میشوند و عمل می‌کنند.

بر اساس بند ب ماده ۷ قانون احکام دائمی، در سال ۱۳۹۵ هر گونه واردات تجاری، ذخیره‌سازی، توزیع و عرضه و فروش کالاهای دارویی، مکمل‌های تغذیه‌ای، بهداشتی غذایی و ملزومات که در سامانه رهگیری و کنترل اصالت وزارت بهداشت

ثبت نشود جرم تلقی می شود. مسئولیت اجرای آن در مورد سموم و کودهای شیمیائی، دامی بر عهده وظائف وزارت جهاد کشاورزی گذاشته شد.

اما کنترل کیفی محصولات کشاورزی و دامی و صیانت از سلامت غذا بر عهده وزارت بهداشت است ولی قانون رهگیری و شناسنامه دار کردن محصولات از سطح تولید بر عهده وزارت جهاد کشاورزی است.

در سال ۱۳۹۵ نظارت بر اجرای قانون احکام نظارت بر تبلیغات خدمات و کالاهای آسیب رسان به سلامت بر عهده وزارت بهداشت گذاشته شد.

بر اساس بند خ ماده ۷۱ مصوب ۱۴۰۲ وزارت جهاد موظف شد با هماهنگی وزارت بهداشت، نسبت به شناسنامه دار کردن محصولات و نظارت بر زنجیره غذا اقدام نماید لیکن دستورالعمل آن اخیرا ابلاغ شده است. همچنین طبق مفاد بند ب ماده ۷ قانون ایمنی زیستی بایستی به برچسب گذاری محصولات تراریخته اقدام شود که با ماده ۱۷ سازمان ملی استاندارد تداخل دارد.

- در مورد محصولات تراریخته بحث تولید و زنجیره واردات ناقص است.
 - فاز سوم برنامه جامع سلامت و اصالت غذا در ۱۴۰۱-۱۴۰۴ بمنظور مدیریت خطر و کنترل آلاینده ها و تقلبات در مواد غذایی با همکاری معاونت علمی ریاست جمهوری و مرکز همکاریهای تحول و پیشرفت آن اجرا شد.
- در این میان تداخلات زیادی بین وظایف به شرح زیر وجود دارد:

- قانون مواد خوراکی ۱۳۴۶	- توسعه نظام استاندارد ۱۳۹۶
- قانون تشکیلات وزارت بهداشت ۱۳۷۵	- قانون مبارزه با قاچاق کالا ۱۳۹۲
- قانون سازمان دامپزشکی ۱۳۵۰	- برنامه های پنجساله توسعه
- قانون احکام دائمی	- قانون ایمنی زیستی
- قانون سازمان جمع آوری و فروش اموال تملیکی	- قانون حفاظت از خاک
- قانون سازماندهی نظارت بر تجارت مرزی	- قانون تاسیس کارگاه مصوب وزارت صنایع

چالش ها:

- ضعف در ضمانت اجرائی قوانین و لزوم اصلاح بازدارنده ها و مجازات های پیش بینی شده.
- عدم وجود نظارت یک پارچه

- دستگاههای متولی تولید و صادرات با حذف نقش سازمان غذا و دارو در کنترل انبارها که موجب تحریم محصولات توسط اتحادیه اروپا شد (فقط با یک تعهد نامه سلامت مجوز صادرات از سوی سازمان استاندارد صادر شد)
 - نقش وزارت جهاد کشاورزی در تامین کالاهای اساسی که مستقیماً از هیات دولت مجوز دریافت می کند.
 - تداخل مصوبات هیات مقررات زدائی
- در ادامه مدعوین محترم از سازمانهای ذی نقش و اعضاء گروه نسبت به ارائه نظرات و پیشنهادات خود اقدام کردند:
- پراکندگی قوانین و تعارضات موجود و عدم اظهار نظر به موقع
 - اشکال در بررسی جرایم جنحه ای و جنائی در یک دادگاه کیفری و عدم تفکیک آنها
 - مشکلات موجود در مورد نظارت بر محصولات غذائی سطح عرضه (نظارت بر محصولات کشاورزی و دامی خارج از وظیفه مرکز بهداشت محیط می باشد).
 - از سال ۱۳۹۰ موضوع در دستور کار مرکز پژوهش های مجلس قرار گرفت اما به دلیل تعارض منافع پیش نرفت.
 - مرکز تحقیقات حقوقی سلامت نیز در این خصوص کار بازنگری را انجام می دهد.
 - مطابق بند ۱۷ آئین نامه جدید سازمان تعزیرات بازرسین دانشگاهها به عنوان ضابطین قضائی ابلاغ گرفتند.
 - در جرائم تخلفات مرتبط از ضبط اموال تا حبس ۶ ماهه لحاظ شده است.
 - ضروری است رونوشتی از مکاتبات سازمان غذا و دارو در خصوص تداخل وظائف و چالش های مقرراتی به سازمان تعزیرات ارسال شود.
 - حوزه حقوقی در سیاستگذاری کمرنگ است لذا قوانین ضمانت اجرایی ندارند.
 - ترجمان روشنی از قوانین نداریم و قلمرو و اختیارات خوب تعریف نشده است.
 - رویکرد ها بیشتر درون بخشی در سازمانهای ذی نقش است و یک پارچه نشده است.
 - از ظرفیت و پتانسیل شورای سلامت و امنیت غذائی می توان در دفع چالش های بین بخشی استفاده کرد.
 - در درون وزارت بهداشت نیز تداخل وظائف و همپوشانی وجود دارد.
 - مکانیزه شدن سامانه ها کمک کننده است.
 - ساختار مراکز بهداشت محیط استان ها و نیز تعامل تیم های کارشناسی بسیار ضعیف است.
 - الگو های سازمان های بین المللی بویژه FDA مد نظر قرار گیرد.
 - اجلاسی با متولیان دولتی در حوزه غذا برگزار شود.
 - برخی از محصولات غذائی سطح عرضه بدون نام و نشان تحت نظارت هیچ سازمانی نیست.
 - تعارض منافع بین ناظرین بخش خصوصی و تولید کنندگان وجود دارد.

- بکارگیری مراقبین سلامت در PHC و آموزش آنها جهت نظارت و مطالبه گری

در پایان مقرر شد یک کارگروه تخصصی متشکل از سازمانهای ذی نقش با محوریت مدیر کل اداره نظارت بر مواد خوراکی و آشامیدنی سازمان غذا و دارو نسبت به بررسی چالش ها و پیشنهادات مطروحه و تدوین یک سند حمایت طلبی اقدام نماید. هم چنین انستیتو تحقیقات تغذیه و صنایع غذایی کشور پیشنهاد انجام یک مطالعه سیاستی و توسعه ای در این زمینه را با همکاری سازمان غذا و دارو ارائه نمود.

